

Stockholms stads strategi för fritids- och ungdomsgårdar

start.stockholm

Stockholms stads strategi för fritids- och ungdomsgårdar
Januari 2022

Dnr: 1.1/2973/2021

Utgivningsdatum: 2022-02-22

Utgivare: Kulturförvaltningen

Kontaktperson: Eva Stenstam, kulturstrategiska staben

Sammanfattning

Stockholms stads strategi för fritids- och ungdomsgårdar är ett styrdokument som ger riktning för hur verksamheterna ska arbeta för att fler unga ska få en rik och meningsfull fritid. Alla unga i staden ska erbjudas trygga fritids- och ungdomsgårdar med hög kvalitet som jämnar ut livsvillkor och skapar glädje, gemenskap och starka unga.

Våren 2021 fick kulturnämnden uppdrag att genomföra en utredning av stadens fritids- och ungdomsgårdar (diarienummer: 1.1/3954/2020). Med avstamp i denna utredning, och dess förslag på åtgärder, har Stockholms stads strategi för fritids- och ungdomsgårdar arbetats fram.

Stockholms stads strategi för fritids- och ungdomsgårdar beskriver syfte, uppdrag och mål med verksamheterna.

Innehåll

Sammanfattning	3
Inledning	5
Vilka omfattas av strategin?.....	5
<i>Samverkan för framgång</i>	5
Giltighetstid	5
Historik	6
Fritids- och ungdomsgårdens syfte	7
Fritids- och ungdomsgårdens uppdrag	7
Fritids- och ungdomsgårdens mål	7
<i>Fritids- och ungdomsgårdarna stärker unga och bidrar till deras utveckling</i>	8
<i>Fritids- och ungdomsgårdarna bidrar till jämlika och jämställda uppväxtvillkor</i>	8
<i>Fritids- och ungdomsgårdarna arbetar med ungas delaktighet och inflytande</i>	9
<i>Fritids- och ungdomsgårdarna erbjuder kvalitativ och attraktiv verksamhet</i>	10
<i>Fritids- och ungdomsgårdarna arbetar med fritidens egenvärde och som skyddsfaktor</i>	10
Uppföljning av Strategin för Stockholms stads fritidsgårdar	11
<i>Strategin följs upp efter följande indikatorer:</i>	11

Inledning

Varje dag kommer tusentals unga till Stockholms olika mötesplatser på sin fritid. Den organiserade fritiden ger möjlighet till lek, skapande och att få visa upp sina resultat utan krav på prestation eller att bli bedömd. Det gör fritiden unik. Den ger unga utrymme att växa och är ett komplement till tiden i skolan och i hemmet. Här finns engagerade vuxna som arbetar för att ge unga en meningsfull fritid och som ser till så att alla får vara med.

Stockholms stads strategi för fritids- och ungdomsgårdar ger riktning för hur verksamheterna ska arbeta för att fler unga ska få en rik och meningsfull fritid. Strategin visar på vägval och de områden som staden ska fokusera på för att nå uppsatta mål. Strategin visar även på ansvarsfördelning samt hur verksamheterna följs upp.

Vilka omfattas av strategin?

Denna strategi vänder sig primärt till stadens stadsdelsförvaltningar som ansvarar för fritids- och ungdomsgårdsverksamheten i Stockholms stad. Det sker till stor del i kommunal regi men staden har även fritids- och ungdomsgårdar på entreprenad. Samtliga verksamheter, oberoende av organisationsform, ska följa samma styrning och förväntas därmed följa denna strategi.

Samverkan för framgång

Strategin för fritids- och ungdomsgårdar i Stockholm ska vara ett stöd för såväl stadsdelsförvaltningar som kompletterande förvaltningar och andra viktiga aktörer i samhället i arbetet med att utveckla en likvärdig fritidsverksamhet av hög kvalitet. Det finns flera kommunala förvaltningar som arbetar med ungas fritid på olika sätt. Till exempel skolornas fritidsklubbar, idrottsförvaltningens simhallar eller kulturförvaltningens bibliotek och kulturskola. Inom stadsdelsförvaltningen finns även individ- och familjeomsorgens öppna verksamheter. Därtill finns en mångfald av föreningar, civilsamhällesaktörer, studieförbund och ett brett kulturliv. Ungdomen är i centrum och behöver inte veta vilken aktör som har vilket uppdrag. Genom god samverkan kan fritids- och ungdomsgården bli ett nav för den unga stockholmarens behov och drömmar.

Giltighetstid

Stockholms stads strategi för fritids- och ungdomsgårdar gäller för perioden 2022 till och med 2025. Under 2025 genomförs en revidering av strategin.

Historik

Stockholms fritidsgårdar har en lång historia. En av Sveriges första hemgårdar, Birkagården, startade i Stockholm redan 1912 med bland annat ungdomsverksamhet i form av "klubbar" och studiecirkel. De första kommunala gårdarna i Stockholm startade vintern 1939-1940. Från början var syftet att fånga upp unga pojkar och motverka sociala problem varför de också organiserades av barnavårdsnämnden som var en del av den tidens socialtjänst. Med tiden breddade gårdarna det sociala perspektivet med fritids- och kulturpolitiska funktioner.

Stockholms stads senaste fritidsgårdsutredning med efterföljande beslutade riktlinjer genomfördes i slutet av 1970-talet, men under våren 2021 fick kulturnämnden uppdrag att genomföra en utredning av stadens fritids- och ungdomsgårdar (diarienummer:

1.1/3954/2020). Med avstamp i denna utredning, och dess förslag på åtgärder, har denna strategi för fritids- och ungdomsgårdar arbetats fram. Detta är därmed det första stadsövergripande styrdokument för fritidsverksamhet sedan 1980-talet då Stockholms stad hade en gemensam fritidsnämnd med tillhörande förvaltning, Fritid Stockholm.

Historiskt sett och idag visar forskningen att unga från familjer med större ekonomiska resurser deltar i högre grad i föreningsliv och kulturskola och att unga med föräldrar med mindre ekonomiska resurser deltar mer i öppna fritidsverksamheter såsom bibliotek och besök på fritids- och ungdomsgårdar. Fritidsgårdsutredningen från 2021 visar även att antalet besök på stadens fritids- och ungdomsgårdar är lågt i relation till antalet unga i staden. Samtidigt visar studier av forskningsprojektet Ung livsstil¹ att betydligt fler unga uttrycker en önskan om att vilja besöka en öppen fritidsverksamhet jämfört med hur stor andel som faktiskt gör det. Studier visar även att unga som inte besöker någon form av verksamhet på sin fritid, så kallade utomstående, har sämre hälsa och skattar sin livskvalitet lägre. Det gäller både killar och tjejer. Fritids- och ungdomsgårdar har därmed en viktig roll att spela för att jämna ut villkoren för ungas fritidssituation.

¹ Ung livsstil är ett forskningsprojekt som pågått sedan år 1984. Projektet har genomfört ett flertal studier av barn och ungas fritidsvanor och fritidspreferenser i Stockholms stad och andra kommuner. Den senaste undersökningen i Stockholms stad genomfördes 2014/2015. Under 2021/2022 genomförs undersökningen på nytt.

Fritids- och ungdomsgårdens syfte

Alla unga i staden ska erbjudas trygga fritids- och ungdomsgårdar med hög kvalitet som jämnar ut livsvillkor och skapar glädje, gemenskap och starka unga. När Stockholms unga växer så växer Stockholm.

Fritids- och ungdomsgårdarna i Stockholms stad ska skapa framtidstro och ge unga förutsättningar att växa. Gårdarna ska fungera som en brygga mellan unga och resten av samhället, för att de ska hitta sin roll i staden och i världen.

Fritids- och ungdomsgårdens uppdrag

Fritids- och ungdomsgårdar i Stockholms stad ska möjliggöra en stimulerande fritid för unga där utbildade fritidsledare möter unga med positiv förväntan och nyfikenhet på vad de behöver och önskar. De ungas egna idéer, inneboende kompetenser och intressen, det egna skapandet och personlig utveckling ska stå i verksamhetens centrum.

Oavsett var de unga bor eller vistas ska de unga känna till stadens fritids- och ungdomsgårdar, känna sig välkomna och, med vuxna närvarande, få stöd i sitt växande. Fritids- och ungdomsgårdarna ska erbjuda aktiviteter som både utmanar, utvecklar och bidrar till gemenskap med andra.

Den primära målgruppen är högstadie- och gymnasieåldern. Men det exakta åldersspannet för verksamheten bestäms av varje stadsdelsförvaltning och kan variera mellan olika gårdar och veckodagar samt variera över tid. Beslutad målgrupp ska utgå från de behov och önskemål som finns i närområdet.

Fritids- och ungdomsgården kan förbereda inför vuxenlivet på ett annat sätt än skolan. Genom sin verksamhet ska fritids- och ungdomsgårdarna ge unga möjlighet till en utvecklande, innehållsrik, varierande och rolig fritid under trygga former.

Fritids- och ungdomsgårdens mål

En kontinuerlig utveckling av Stockholms fritids- och ungdomsgårdar bidrar till att stadens unga invånare deltar i högre utsträckning, får en mer jämlik tillgång och en bred fritidsverksamhet av hög kvalitet. Stockholms stad ska fortsätta att utveckla fritids- och ungdomsgårdarna för att nå fler unga.

Stockholms stads fritids- och ungdomsgårdar ska arbeta med följande fem målområden;

1. Fritids- och ungdomsgårdarna stärker unga och bidrar till deras utveckling
2. Fritids- och ungdomsgårdarna bidrar till jämlika och jämställda uppväxtvillkor
3. Fritids- och ungdomsgårdarna arbetar med ungas delaktighet och inflytande
4. Fritids- och ungdomsgårdarna erbjuder kvalitativ och attraktiv verksamhet
5. Fritids- och ungdomsgårdarna arbetar med fritidens egenvärde och som skyddsfaktor

Fritids- och ungdomsgårdarna stärker unga och bidrar till deras utveckling

Barns rätt till fritid, kultur och vila slås fast i barnkonventionen och är en viktig aspekt i barns rätt till utveckling. Vikten av en meningsfull fritid lyfts även i de nationella ungdomspolitiska strategierna likväl som i Europarådets riktlinjer. Oavsett dokument finns det en samsyn om att ungdomsarbetets främsta funktion är att motivera och stödja unga att söka och sträva efter konstruktiva vägar i livet och på så sätt bidra till ungas personliga utveckling samt till samhället i stort.

Fritidsverksamheterna är en viktig aktör i uppfyllandet av stadens ansvar för att unga ska leva under trygga och utvecklande omständigheter. Alla barn och unga i Stockholms stad har rätt till en meningsfull fritid och tillgång till trygga och jämställda mötesplatser. Stadens utbud av aktiviteter ska svara mot olika behov hos barn och unga med särskilt fokus på grupper som inte nås av dagens verksamheter. Fritids- och ungdomsgårdarna ska även stötta och uppmuntra deltagarnas lärande och erbjuda möjligheter till stöd för deras kunskapsinhämtning.

Fritidsverksamheterna är ett viktigt komplement till ungas tid i skolan och i hemmet. I fritidsverksamheterna erbjuds det en egen metodik och pedagogik som i hög grad bygger på ungas delaktighet och inflytande. Det är viktigt att arbeta kontinuerligt för att minska andelen unga som står utanför en organiserad fritidsverksamhet och i det arbetet är fritids- och ungdomsgårdarna centrala. Det behöver vara väl känt hos unga vad respektive fritidsverksamhet erbjuder.

Fritids- och ungdomsgårdarna bidrar till jämlika och jämställda uppväxtvillkor

Stockholms stads fritids- och ungdomsgårdar ska vara till för alla ungdomar. Alla, oavsett kön, bakgrund, funktionsnedsättning eller socioekonomiska förutsättningar ska välkomnas. Verksamheterna

ska verka för en jämn könsfördelning. Det är prioriterat att nå de grupper som idag inte nås i tillräcklig utsträckning och som har svårt att hitta en fritidssysselsättning.

Verksamheterna ska därför arbeta utifrån hög kompetens om likabehandling och aktivt sträva efter att nå en bredd av målgrupper. Unga som behöver stärkas och som är ovana att hävda sina intressen ska ha möjlighet att få utbyte av verksamheten.

Aktiviteter på fritids- och ungdomsgårdarna och dess lokaler ska utformas inkluderande för alla, och vara fysiskt tillgängliga för unga med funktionsnedsättning. Det är viktigt att utvecklingsarbetet beaktar verksamhetens tillgänglighet för barn och unga med funktionsnedsättningar som har behov av såväl egna verksamheter och mötesplatser, som tillgång till allmänna verksamheter.

Det ska finnas trygga arenor och verksamheter för tjejer och specifika målgrupper så som unga inom exempelvis de nationella minoritetsgrupperna, nyanlända och hbtqi+ personer. Här kan samverkan mellan närliggande stadsdelar ske för att säkerställa hög kvalité.

Fritids- och ungdomsgårdar ska samverka med andra aktörer som har ungas välbefinnande i fokus. På så sätt fungerar fritids och ungdomsgårdarna som en vägvisare till stadens totala utbud och samhällets många möjligheter.

Fritids- och ungdomsgårdarna arbetar med ungas delaktighet och inflytande

Stockholms stads fritids- och ungdomsgårdar ska arbeta med ungas inflytande för att skapa goda förutsättningar att vara delaktiga i vårt samhälle. Verksamheterna ska guida så att ungdomar hittar intressen, förädlar kunskaper samt ingår i sociala sammanhang.

Fritids- och ungdomsgårdarna ska stimulera fler unga att göra sin röst hörd i frågor som rör dem och verksamheterna ska underlätta ungas egen organisering. Det innebär bland annat att unga på egen hand eller tillsammans med personal planerar och genomför aktiviteter på gårdarna. Tillsammans med unga ska fritids- och ungdomsgården undersöka vilka typer av samarbeten som bäst möter deras behov och drömmar. Genom formulerade strukturer för inflytande och medbestämmande på fritids- och ungdomsgårdarna främjas dialogen mellan unga och det övriga samhället.

Att skapa förmåga till inflytande och bestämmande i det egna livet, i det lokala samhället samt i nationella sammanhang är av stor vikt.

Genom att själv få skapa aktiviteter och vara med och påverka gårdarnas verksamhet uppnås demokratistärkande kunskaper.

Fritids- och ungdomsgårdarna erbjuder kvalitativ och attraktiv verksamhet

Stockholms stad ska erbjuda ungdomar fritidsgårdar med hög kvalitet. Verksamheten ska ge möjligheter till en aktiv och stimulerande fritid tillsammans med utbildade vuxna samt möjlighet till rekreation och avkoppling. Stadens fritidsgårdar ska vara arenor för demokrati, kultur och bildning, vara hälsofrämjande och de ska skapa möjlighet att utveckla fritidsintressen. Här ska verksamhet erbjudas med både bredd och spets.

Med kontinuerlig omvärldsbevakning och hög delaktighet från målgruppen ska fritidsgårdarna vara flexibla och lyhörda i en föränderlig värld. Fritidsgårdarna ska aktivt arbeta för samarbete med andra verksamheter inom kommunen, civilsamhället, myndigheter och arbetslivet. Därmed bidrar verksamheterna till att unga hittar vägar in till viktiga delar i samhället. Genom öppenhet för idéer från unga, samarbetspartners och professionella inom fritidsverksamhet eller andra branscher får verksamheten nya perspektiv.

Fritidsledarna i Stockholms stad ska arbeta för att främja goda livsmöjligheter för stadens unga. De ska arbeta både relationsskapande, uppsökande, främjande och förebyggande med unga för att skapa roliga, trygga och utvecklande verksamheter. Arbetet är långsiktigt med målgruppens behov och önskemål i fokus.

På samtliga fritids- och ungdomsgårdar i Stockholm ska det arbeta fritidsledare med rätt kompetens. Andelen fritidsledare med eftergymnasial utbildning och fast anställning ska öka kontinuerligt. På varje gård ska det finnas både manlig och kvinnlig personal.

Fritids- och ungdomsgårdarna arbetar med fritidens egenvärde och som skyddsfaktor

Stadens fritids- och ungdomsgårdar ska vara trygga arenor där demokrati, bildning och hälsofrämjande aktiviteter är närvarande. Diskriminering, hot och våld får inte förekomma. Verksamheterna ska bidra till att unga upptäcker och utvecklar fritidsintressen. En innehållsrik och meningsfull organiserad fritidsverksamhet kan vara en viktig skyddsfaktor för målgruppen. En strukturerad fritid ger den unga ett annat nätverk utöver familj och skola. Barn och unga

som fått möjlighet att påverka sin fritid upplever en ökad känsla av tillit till omgivningen.

Fritids- och ungdomsgårdarna i Stockholms stad ska arbeta utifrån ett främjande förhållningssätt, vilket innebär att konsekvent ha positiva förväntningar på ungdomarna, på varandra som medarbetare och på samarbetspartners. Det främjande arbete som fritidsverksamheten driver ska utgå från att den har en förebyggande effekt.

Medarbetare i Stockholms stad som möter barn och unga ska ha kunskap om risk- och skyddsfaktorer och hur dessa kan motverkas respektive främjas. Medarbetare på stadens fritids- och ungdomsgårdar är viktiga aktörer i detta arbete. För att skapa trygga gårdar för unga är det avgörande med tydliga rutiner kring samverkan med vårdnadshavare, skola, socialtjänst och polis. Det ska finnas rutiner för orosanmälningar till socialtjänsten liksom rutiner för hur verksamheten ska agera om allvarlig händelse eller kris uppstår.

Uppföljning av Strategin för Stockholms stads fritidsgårdar

Under 2022 ska varje stadsdelsförvaltning utarbeta en utvecklingsplan utifrån lokala förutsättningar, som visar hur strategin ska realiseras. Kulturförvaltningen har uppdrag att löpande stödja stadsdelsförvaltningarna i implementeringen. Inför 2023, 2024 och 2025 ska kvalitetsrapporter tas fram av kulturförvaltningens samordningskansli för verksamhetsområdet Barn, kultur och fritid.

Strategin följs upp efter följande indikatorer:

- Andel unga som vistas på fritids- och ungdomsgård i relation till befolkningens mängd i varje stadsdelsområde.
- Andel unga som är nöjda med det utbud som erbjuds på gårdarna.
- Antal program som erbjuds besökarna.
- Andel utbildade fritidsledare.
- Andel unga som upplever fritids- och ungdomsgården som trygg.
- Könsfördelningen bland besökarna.
- Antal riktade verksamheter för att inkludera underrepresenterade grupper i fritidsverksamheten.